

med glimrende Perlemuslinger tækkede Domkirke og i Santa Anna. Et Nonnekloster er Vagtstue, og i en stor Kirkeruin er Beslagsmedje; Kors og Fløje dingle alle Vegne, saa og med Troen. Og Erkebispnen har alifor mange unge Piger i sit Hus til, at hans Ilusstand kan tjene til Efterfølgelse.

Fr. Visby.

Statistiske Meddelelser. I. Man har nylig offentliggjort de endelige Resultater af den i December 1875 foretagne tyske Folketælling, og det tyske Riges samlede Indbyggertal er derefter omtrent 42 $\frac{1}{2}$ Mill. (den officielle Opgivelse er 42,727,260). Deraf falde paa Preussen de tre Femtedele, 25 $\frac{1}{4}$ Mill., paa Resten af Nordtyskland lidt over en Syvendedel, 6,160,000, paa de fire sydtyske Stater 9,300,000 og paa Rigslandet *Elsass-Lothringen* lidt over 1 $\frac{1}{2}$ Mill.

Efter de officielle Opgivelser havde:

Preussen	25,742,404	Baiern	5,022,290
Sachsen	2,760,586	Württemberg	1,881,503
Elsass Lothringen	1,531,804	Baden	1,507,179
Hessen	881,218	Mecklenburg-Schwerin	533,783
Braunschweig	327,493	Oldenburg	349,314
Sachsen-Weimar	292,933	Sachsen-Meiningen	194,491
Sachsen-Koburg-Gotha	182,599	Sachsen-Altenburg	115,844
Anhalt	213,565	Lippe-Deimold	112,452
Mecklenburg-Strelitz	95,673	Reuss-Gera	92,375
Schwarzburg-Rudolstadt	76,676	Schwarzburg-Sondershausen	67,180
Waldeck	54,743	Reuss-Greiz	46,983
Schaumburg-Lippe	53,133		

Hansestæderne: Hamburg 388,618, Bremen 142,200 og Lübeck 56,912.

Der er saaledes endnu 8 Stater med under 100,000 Indb., deriblandt endog et Storherzogdømme (Mecklenburg-Strelitz) og to med under 50,000. — Naar vi ovenfor have meddelt Folketallene i Enere i Steden for at afrunde dem, er det ingenlunde, fordi vi tiltro disse Tal en fuldstændig Paalidelighed, — de afrundede Tal ville i Virkeligheden komme Sandheden nærmere, — men fordi det er umuligt for os at skjønne, om man helst skal afrunde op ad eller ned ad, eller hvilken Grad af Unøjagtighed man bør lægge til Grund for en sliq Udregning.

Sammenligner man Tallene med de, der skyldes tidligere Folketællinger, ser man, at Preussen, d. v. s. de i det nuværende preussiske Rige samlede Lande, 1864 havde 23,600,000 Indb. og 1871 24,700,000, altsaa i 11 Aar er steget med lidt over 9 pCt., deraf 4 $\frac{1}{2}$ pCt. i de sidste 4 Aar. Men Tilvæksten er meget ulige i de enkelte Landskaber. Hannovers Indbyggertal er vokset med knap 5 pCt., Hessen-Nassaus (hvortil Frankfurt hører) med lidt over 7 pCt., og det samme gjælder om den samlede Provins Slesvig-Holstein. Af de gamle Provinser har Brandenburg faaet en Tilvæxt af over $\frac{1}{2}$ Mill. eller næsten en Femtedel, men deraf falde de 360,000 alene paa Berlin; i Westfalen og Rhinprovinsen, de to store Fabriklandskaber, har Tilvæksten været omtrent 14 pCt. (*), og i Schlesien 10; imedens Pommern og Preussen, der næsten udelukkende ere henviste til Landbrug, kun have faaet en Forøgelse af henholdsvis 2 og 3 pCt.

Det Land i det tyske Rige, som har faaet den største Folketilvæxt, er Kongeriget *Sachsen*, der i Løbet af de samme 11 Aar er steget fra 2,340,000 til 2,760,000 eller næsten med 18 pCt., deraf 8 i de sidste 4 Aar; men det maa jo ogsaa huskes, at Sachsen er en af Tysklands vigtigste Industririgene. Af de mindre nordtyske Stater kan ikkun Braunschweig opvise en Tilvæxt af omtrent 12, Sachsen-Meiningen, Sachsen-Koburg og Anhalt imellem 10 og 11, Sachsen-Weimar derimod knap 5 og Sachsen-Altenburg knap 3 pCt. I Mecklenburg-Schwerin, Oldenburg og Lippe-Deimold er Tilvæksten forsvindende; Mecklenburg-Strelitz og Waldeck vise endog Tilbagegang, henholdsvis med 3 $\frac{1}{2}$ og 7 $\frac{1}{2}$ pCt. At saa mange af de smaa Stater kun ere vokse saa lidt, har vistnok sin Grund i den Tilstrømning, der har fundet Sted til de større Byer, af hvilke næsten ingen ligger i deres Midte; ogsaa i mange Egne af Preussen falder hele Tilvæksten paa Byerne. Af de sydtyske Stater er Baiern siden 1864 vokset med lidt over 5, Baden med knap 6, Württemberg med lidt under og Hessen med lidt over 8 pCt. Som Hel-

*) En enkelt Kreis i Westfalen, Bochum, havde 1855 kun 64,000 Indb., 1875 205,000.

hed er Sydtyskland knap vokset med 6, men Nordtyskland med næsten 10 pCt.

Kongeriget Sachsen er som sagt det tyske Land, der viser størst Fremgang i Folkemængde; men af alle tyske Stater er det dog de to Hansestæder, Hamburg og Bremen, der have haft størst Tilvæxt siden 1864, nemlig med over en Tredjedel (36 pCt.) Men denne stærke Stigning, der næsten udelukkende falder paa selve de to Byer, have de tilfælles med de allerfleste større tyske Stæder, selv de, om hvilke man kunde vente det modsatte, som Følge af de for 10—11 Aar siden indtrufne politiske Ændringer:

	1864	1875	Tilvæxt 54 pCt. *)
Berlin	630,000	970,000	52
Breslau	157,000	239,000	58
Elberfeld-Barmen	107,000	167,000	55
Köln	117,000	185,000	58
Magdeburg	91,000	123,000	35
Königsberg	95,000	122,000	28
Hannover	68,000	107,000	57
(med Forstæder)	128,000		
Frankfurt ved Main	78,000	103,000	32
(med Forstæder)	130,000		
Danzig	78,000	98,000	26
Altona	53,000	81,000	50
Düsseldorf	41,000	81,000	98
Stettin	65,000	81,000	25
Aachen	62,000	80,000	29
Krefeld	53,000	63,000	19
Halle	46,000	61,000	31
Posen	46,000	61,000	33
Dortmund	27,000	58,000	115
Essen	31,000	55,000	77
Kassel	40,000	53,000	32
Erfurt	36,000	48,000	33
Frankfurt ved Oder	37,000	47,000	27
Potsdam	35,000	45,000	29
Wiesbaden	27,000	44,000	63
Kiel	18,000	37,000	105
Dresden	146,000	197,000	35
Leipzig	85,000	127,000	50
Chemnitz	55,000	78,000	42
Braunschweig	45,000	66,000	47
Hamburg	187,000	265,000	42
Bremen	71,000	102,000	44
Lübeck	32,000	45,000	40
München	167,000	193,000	16
Nürnberg	70,000	91,000	30
Augsburg	49,000	57,000	17
Würzburg	41,000	45,000	10
Stuttgart	69,000	107,000	55
Karlsruhe	30,000	43,000	41
Mannheim	31,000	46,000	50
Darmstadt	28,500	44,000	44
Mainz	48,000	58,000	20

Man vil af ovenstaaende Liste se, at Düsseldorf, Dortmund og Kiel i de 11 Aar have opnaaet en Fordobling af deres Folkemængde, og at Elberfeld-Barmen, Hannover, Altona og Wiesbaden have haft en Tilvæxt af omtrent tre Femtedele; Berlin, Breslau, Leipzig, Stuttgart, Darmstadt, Mannheim og Braunschweig af Halvdelen, og mange andre Byer af en Tredjedel eller to Femtedele. München er derimod kun vokset med en Sjettedel, ligesom de sydtyske Byer i det hele staa tilbage for de nordtyske i denne Henseende.

Imedens de politiske Ændringer, Tysklands Enhed og Preussens Udvidelse, ikke have øvet nogen Indflydelse paa Folketallet i de egentlige tyske Lande, have de utvivlsomt gjort sig gjældende i begge de tilknyttede Lande, *Elsass-Lothringen* og *Slesvig*. I *Elsass-Lothringen* er Folkemængden stadig aftagen siden 1870; den Gang udregnedes den til 1,597,000 efter Folketællingen 1866, men i Decbr. 1871 var den sunken til 1,550,000 og 1875 yderligere til 1,532,000, d. v. s. der er siden Krigen en Aftagen med over 4 pCt. I Lothringen er den størst, i det første Aar af næsten 5 pCt. (i enkelte Kredse endog 6—8) og senere end videre 2 pCt., med andre Ord: Landet har tabt nogle og tredive Tusende af sine Indbyggere. Men det maa ogsaa huskes, at to Femtedele af Befolkningen her ere virkelige Franskmand, d. v. s. fransktalende. Byen Metz gaar ogsaa stadig tilbage, fra 55,000 i Aaret 1866 til 45,000 ved sidste Tælling, medens Strassburgs Folkemængde er vokset fra 84,000 til 94,000 og Mühlhausen nu har gjenvundet det Tal,

*) Efter en Opgivelse af Byens statistiske Bureau har Berlin i Februar 1877 naaet op over 1 Mill.

den havde 1866, nemlig 59,000, imedens der strax efter Tilknytningen til Tyskland fandt en stærk Udvandring Sted.

For Sønderjyllands Vedkommende viser Folketællingen lignende Forhold. 1860 havde hele Hertugdømmet Slesvig 410,000 Indbyggere (14,000 flere end 1855), og naar man fraregner Femern, der nu er henlagt til Holstein, og de Stykker, som ved Freden 1864 forenedes med Kongeriget, havde det 392,500 Indbyggere. 1875 opgives Folketallet til 405,620, altsaa en Tilvæxt af 13,000, d. v. s. kun 4 pCt. i næsten 16 Aar. For de fire sidste Aar er Tilvæksten kun 1 pCt.; fra 1867 til 1871 var der endog en ringe Aftagen, imedens Holsteins Folketal siden 1871 steg fra 592,000 til 620,000, d. v. s. næsten $4\frac{1}{4}$, og siden 1860 med 12 pCt. Tages de 5 nordslesvigske Kredse (Haderslev, Aabenraa, Sønderborg, Flensborg og Tønder), altsaa omtrent den danske Del, var Folketallet 1876 246,000, d. v. s. kun 600 større end 1867. Hele Tilvæksten falder paa Byerne eller egentlig kun paa Flensborg; Landdistrikternes Folkemængde er aftagen med 3,900, deraf næsten fire Femtedele i de sidste 4 Aar, og de andre Byer have ligeledes enten haft en ringe Afgang eller omtrent holdt sig til deres tidligere Størrelse. I Følge de officielle Tal havde:

	1867	21,999	1875	26,525	Indb.
Haderslev	"	8,586	"	8,862	—
Aabenraa	"	6,155	"	6,176	—
Sønderborg	"	5,558	"	5,834	—
Tønder	"	3,452	"	3,448	—
Løgumkloster	"	1,475	"	1,452	—
Nordborg	"	1,278	"	1,303	—
Augustenborg	"	1,116	"	1,102	—
Højer	"	1,151	"	1,096	—
Vyk	"	991	"	1,018	—
Kristiansfeld	"	708	"	661	—

Flensborg har saaledes alene faaet en Forøgelse, der er større end Formindskelsen i hele det øvrige Nordslesvig. Af de sydslesvigske Byer havde

	1867	13,390	1875	14,571	Indb.
Slesvig	"	4,967	"	5,785	—
Husum	"	4,953	"	4,998	—
Tønning	"	3,039	"	3,130	—
Kappel	"	2,627	"	2,612	—
Friedrichsstadt	"	2,293	"	2,279	—

De østlige Landdistrikters Folketal i Sydslesvig er steget lidt, medens de vestliges er aftaget, ligesom det ogsaa i Nordslesvig er Tønder Amt, som er aftaget mest.

II. Paris havde ved den i December Maaned foretagne Folketælling næsten 2 Mill. Indbyggere, altsaa dobbelt saa mange som Tysklands og Østrigs Hovedstæder, men kun fire Syvendele af Londons Folkemængde. Tallet opgives officielt til 1,986,748, hvilket er 135,000 større end Tallet for 1872, og der er altsaa en Tilvæxt i de fire Aar af lidt over $7\frac{1}{4}$ pCt. Men den falder meget ulige paa de 20 Arrondissement-er, i hvilke Paris er inddelt, og dette staar selvfølgelig i Forhold til de Nybygninger eller Ombygninger, som i det nævnte Tidsrum ere blevne udførte i de enkelte Dele af Byen. I Kvarteret omkring Raadhuset*) har Stigningen kun været 3 pCt., og i det sydvestlige Forstadskvarter Vaugirard kun 4; i Arrondissementet Temple er den rent forsvindende, og i Louvre er Folketallet endog aftaget med omtr. 4 pCt. Endnu 5 Arrondissement-er, deriblandt to i den gamle By, Børsen og Palais Royal, og det nordøstlige Forstadskvarter Buttes de Chaumont, have kun en Tilvæxt, der er under Gjennemsnitstigningen, nemlig imellem 5 og 6 pCt.; derimod have Panthéon og Luxembourg (paa Seinens sydlige Bred) haft imellem 7 og 8, Elysée og Opéra (paa den nordlige Bred) imellem 11 og 12 pCts. Tilvæxt. Af Forstadskvartererne have Reuilly imod Sydøst og Observatoiet imod Syd haft en Tilvæxt af 7—8 pCt., Menilmontant (med Belleville) imod Øst 9, Montmartre imod Nord og Passy imod Vest 11—12, medens Batignolles imod Nordvest har haft næsten 15 pCt., altsaa det dobbelte af Gjennemsnitstilvæksten. Det Arrondissement, som teller flest Indbyggere, er Popincourt, der ligger imellem Raadhuset og den store Kirkegaard

*) Arrondissementerne betegnes til Dels efter fremragende Bygninger i deres Mitte.

Père Lachaise; det har over 180,000 Indb., eller lige saa mange som Kjøbenhavn for 7 Aar siden. Næst derefter følger Montmartre med 153,000 (lig Kjøbenhavn 1860); færrest har Passy med 48,000 og Louvre med 72,000. Imedens 1872 kun 5 Arrondissement-er havde over 100,000 Indbyggere, have nu 7 naaet dette Tal. Ikke alene i Paris selv, men ogsaa i Resten af Seine-Departementet er Folketallet vokset i de sidste 4 Aar, nemlig med omtr. 50,000 Mennesker, saa at det nu i det hele tæller 2,400,000 (officiel Opgivelse 2,403,148). *St. Denis* har 66,000, *Neuilly* 80,000 og *Sceaux* 48,000 Indb.; hver af disse Byer er vokset med 10—12,000 Mennesker.

Efter de Opgivelser og Beregninger, man har over Paris's Folketal i ældre Tider, talte Byen 1220 120,000 Indbyggere (lig Kjøbenhavns Folkemængde for en Menneskealder siden); men den voksede kun langsomt indtil 1605, da den havde 200,000 (1830 sættes Tallet til 150,000 og 1545 til 175,000). I det næste Hundredeaar steg Tallet hurtig til 500,000 i Aaret 1715 (Ludvig den Fjortendes Dødsaar); 1767 (mod Slutningen af Ludvig den Femtendes Regering), var det 570,000, men Revolutionens Forstyrrelser satte Byens Udvikling saaledes i Stampe, at den 1810, paa Tidspunktet for Napoleons højeste Magtfulde, kun talte 50,000 Mennesker flere. Freden lod den derimod igjen voxte rask: 1811 talte den 714,000, 1831 786,000 og 1846 1,054,000, og i de to sidste Aar talte de senere indlemmede Forstæder henholdsvis 75,000 og 175,000 Indbyggere. 1856 havde den indre og ydre By tilsammen 1,540,000 og 1861 næsten 1,700,000 Indbyggere, hvoraf 350,000 faldt paa de i Mellemtiden indlemmede Forstæder. Fem Aar senere var Tallet vokset til 1,825,000, men Belejringen 1870 og Kommunens Oprør 1871 stansede Fremgangen saaledes, at Tællingen 1872 kun viste en Tilvæxt af 27,000. I de sidste fire Aar har Fremgangen derimod været lige saa stærk som under Kejserdømmet, der paa saa mange Maader kunstig drev Paris's Udvikling i Vejret.

Emil Elberling.

Om Vandstandsmaalinger. Den „permanente Gradmaalingskommission“ har i sine sidste Aarsmøder indgaaende sysselsat sig med Middelvandstanden i de europæiske Havre samt med Fastsættelsen af et international Niveau; til hvilket for Fremtiden alle geodætiske Maalinger skulde henføres; denne sidste Sag er særlig bleven anbefalet af den geografiske Kongres i Paris 1875. Meningerne i Kommissionen have dog været temmelig delte om det sidstnævnte Punkt, særlig fordi der endnu ikke synes at foreligge tilstrækkeligt Materiale til dets rette Bedømmelse.

Ved nøjagtige Nivellementer (se Prof. Bruhns i „Geographisches Jahrbuch“, VI), der ere udførte i Frankrig, Belgien og Nordtyskland, og som dels ere bragte i Forbindelse med hinanden, og dels ere knyttede til registrerende Vandstandsmaalere paa de nævnte Landes Kyster, har det vist sig, at *Atlantehavets* Middelvandspejl fra Bayonne til Ostende og Cuxhafen omtrent er ens og lige højt med Østersøens Vandspejl ved Swinemünde, men derimod 0,5 Meter (omtrent $2\frac{1}{2}$ Fod) højere end *Middelhavets* ved Marseille. Paa samme Tid have imidlertid de i henved 27 Aar paa flere Punkter ved den tyske *Østersøekyst* regelret fortsatte Vandstandsmaalinger vist, at Vandspejlet i dette Indhav staar 0,5 Meter (omtrent $1\frac{1}{2}$ Fod) højere ved Memel end ved den holstenske Kyst. Østersøens Vandspejl danner altsaa et Skraaplan, som langsomt sænker sig fra Øst imod Vest. Da nu Nordsøens Middelvandstand, som oven for nævnt, omtrent er den samme som Østersøens ved Swinemünde, bliver Vandspejlet ikke saa lidt højere paa Vestkysten af Holsten end paa Østkysten af dette Landskab. Den saaledes paaviste Ulighed i Vandspejlets Højde i Østersøen kan dels forklares af den Opstuvning af Vandet ved de russiske Kyster, der fremkaldes ved de overvejende vestlige Vinde, dels kan den ogsaa tænkes at hidrøre derfra, at det lidet saltholdige Vand i den østlige Del er lettere end det mere saltholdige Vand ved den holstenske Kyst. Lignende Uregelretheder i Vandspejlet ville rimeligvis kunne eftervises i alle andre Indhave, og derfor synes hverken Østersøen eller Middelhavet ret at